

RECENZJE, MATERIAŁY I SPRAWOZDANIA

ROCZNIKI LITURGICZNO-HOMILETYCZNE
Tom 2 (58) – 2011

Gerard Siwek CSsR. *Rekolekcje wczoraj i dziś*. Kraków: Wyd. Homo Dei 2011 ss. 236. Seria: Redemptoris Missio XXX. ISBN: 978-83-62579-06-8.

O. dr hab. Gerard Siwek jest szeroko znanym homiletą, autorem kilku książek z teorii kaznodziejstwa i wielu artykułów naukowych, a także licznych homilii i kazań. Wiele uwagi poświęca teorii i praktyce kaznodziejstwa seryjnego, w tym misjom i rekolekcjom. Znana jest jego obszerna praca habilitacyjna pt. *Misje ludowe w teorii i praktyce Kościoła* (Kraków 1999 ss. 458). Prezentowana w tej recenzji publikacja dotyczy również ważnego zagadnienia, jakim są rekolekcje. Autor stwierdza we wstępie, że już samo słowo rekolekcje „wywołuje [...] na ogół pozytywne skojarzenia, i to jeżeli nie wprost natury religijnej czy chrześcijańskiej, to duchowej, przynajmniej w szerokim sensie” (s. 5). Jesteśmy świadkami rozwoju różnych form rekolekcji „od wycieczki rowerowej z księdzem, po wielodniowe odosobnienie, skupienie, milczenie, rozmyślanie, rachunek sumienia; od przelotnej myśli o nieokreślonym bliżej Absolutie po intensywną adorację i kontemplację Boga w Trójcy Świętej Jedynego; od przypominania katechizmowych treści po radykalną odnowę stylu życia” (s. 5-6). Świadczy o tym różnorodność form rekolekcji, np. parafialne, biblijne, maryjne, ignacjańskie, oazowe, powołaniowe, „wędrowne”, „rowerowe”, „wakacyjne” itd. Biorąc to pod uwagę, Autor stara się ukazać „rekolekcje w aspekcie pojęciowym, historycznym, teologicznym i metodycznym, a zarazem zwrócić uwagę Czytelnika na współczesne przemiany, jakim rekolekcje podlegają, o czym informuje tytułowe określenie: wczoraj i dziś” (s. 6). O. Gerard chce pobudzić czytelników tej publikacji do osobistych refleksji, tym bardziej że w dobie mediów elektronicznych „rekolekcje stają przed olbrzymią szansą” (s. 7), którą prowadzący i odprawiający je zdają się coraz bardziej wykorzystywać.

Autor przeprowadza swoje rozważania w pięciu logicznie i konsekwentnie ułożonych rozdziałach, których nie numeruje, ale dla czytelnika są one widoczne. W rozdziale I pt. „Pojęcie rekolekcji” (s. 9-33) wskazuje na miejsce tego zagadnienia w homiletyce oraz wyjaśnia terminy: „rekolekcje” i „ćwiczenia duchowe”, a także takie określenia pokrewne jak: „kazania”, „konferencje”, „nauki”, „tridua”, „misje ludowe”. To ustalanie pojęć jest cenne dla homiletów i kaznodziejów, gdyż ci drudzy napotykać nieraz na niepełne i mylne określenia obieguowe. Autor przestrzega przed

zbyt pochopnym nazywaniem rekolekcjami wątpliwej wartości pomysłów duszpasterskich czy ewangelizacyjnych. Pyta: „Czy spotkanie duchownego z bokserami, kibicami sportowymi, rowerzystami, cyklistami, cyrkowcami, samo z siebie godne pochwały, nazywać od razu rekolekcjami, czy też stosować jakieś inne, właściwsze określenia?” (s. 33). Rozdział II pt. „Rekolekcje w rozwoju historycznym” (s. 35-92) przybliży dzieje rekolekcji na Zachodzie, począwszy od ich paradygmatów biblijnych, poprzez pierwsze wieki, starożytność, średniowiecze, nowożytność i współczesność. Następnie ukazuje historię rekolekcji w Polsce, od początków – omawiając różne okresy – aż po współczesność po 1989 r. Z historii kaznodziejstwa dowiadujemy się o różnorodnych i sprawdzonych metodach rekolekcji, że są rekolekcje np. alfonsjańskie, ignacjańskie czy ewangelizacyjne (s. 92). Rozdział III pt. „Teologia rekolekcji” (s. 93-130) dotyczy miejsca rekolekcji w posłannictwie Kościoła, ich znaczenia w życiu chrześcijanina, szczególnie w jego duchowości, a także mówi o roli ćwiczeń rekolekcyjnych w życiu Kościoła jako komunii i jako misji. Istotne jest to, że dobrze pojęta duchowa odnowa osoby rekolektanta prowadzi do budowania wspólnoty Kościoła i angażowania się w jego posłannictwie (s. 130). W rozdziale IV pt. „Rodzaje rekolekcji” (s. 131-157) Autor omawia różne rodzaje rekolekcji: zamknięte, półzamknięte, otwarte, radiowe, internetowe, wskazując na zalety i „pułapki” tych ostatnich. Wskazuje przez to na bogactwo form rekolekcyjnych i na wielką pomysłowość rekolekjonistów, którzy pragną wyjść naprzeciw potrzebom ewangelizacyjnym wiernych, chociaż czasem „z trudem mieszczą się w nurcie właściwego rozumienia rekolekcji” (s. 137). Trzeba więc dążyć do tego, aby nowe formy rekolekcji spełniały cele duszpasterskie i ewangelizacyjne (s. 157). W końcowym rozdziale pt. „Rekolekcje w praktyce” (s. 159-199) Czytelnik poznaje takie zagadnienia, jak: 1. Rekolekjonista, 2. Cel rekolekcji, 3. Spotkanie ze słowem Bożym, 4. Sprawowanie liturgii, 5. Kierownictwo duchowe, 6. Warunki zewnętrzne. Są to nieodzowne elementy konstytutywne tych praktyk duchowych, a zadbanie o te czynniki i uwarunkowania przyczynia się do podniesienia poziomu i owocności prowadzonych ćwiczeń. Należy pielęgnować i rozwijać sprawdzone sposoby rekolekcji, dostosowywać je do nowych warunków i potrzeb Kościoła (s. 199). W ostatniej części pt. „Zamiast zakończenia” (s. 201-215) Autor najpierw wprowadza Czytelnika w „list św. Alfonsa Liguoriego o korzyściach rekolekcji odprawianych w samotności” (s. 201-202), a następnie zamieszcza ten list w języku polskim w tłumaczeniu Krzysztofa Stopy (s. 203-215). Na końcu tej publikacji ma czytelnik do dyspozycji wykaz skrótów (s. 217-219) oraz obszerną bibliografię, która zawiera dokumenty Kościoła i literaturę, a w niej liczne a cenne publikacje homiletyczne na temat rekolekcji, w tym pięć cennych pozycji Autora książki.

Kolejna homiletyczna książka o. Gerarda Siwka dowodzi dobitnie, że jest on człowiekiem nauki i jej popularyzatorem, doskonałym teoretykiem (homiletą) i doświadczonym praktykiem (kaznodzieją, rekolekjonistą). W ten sposób realizuje on charyzmat zakonny, gdyż ojcowie redemptoryści gorliwie służą Kościołowi przez

głoszenie licznych rekolekcji i misji parafialnych. Dlatego na temat rekolekcji o. Gerard pisze z wielkim znanstwem i wyczuciem potrzeb duszpasterskich Kościoła. Truizmem byłoby zachęcać, aby każdy homileta nabył tę książkę oraz korzystał z niej w teorii i praktyce kaznodziejskiej. Podobnie rekolekcjoniści potrzebują nie tylko gotowych homilii, kazań, konferencji czy nauk, ale powinni także pogłębiać znajomość założeń prowadzonych przez siebie ćwiczeń duchownych. Prezentowana książka powinna być obowiązkową lekturą dla kleryków, tym bardziej że zmniejszono liczbę godzin homiletyki w nowym programie studiów seminaryjnych, co powoduje, że jest za mało czasu na wykłady i ćwiczenia. Również kapłani mogą wziąć w ręce tę książkę, doksztalać się, zwłaszcza winni to czynić młodzi księża w ramach swojej formacji permanentnej. Gratulując o. Gerardowi kolejnej książki homiletycznej, należy mu życzyć dalszej owocnej twórczości dla dobra polskich homiletów, kaznodziejów, głosicieli rekolekcji i misji parafialnych, a także dla tych, którzy studiują homiletykę, aby mogli w przyszłości owocnie głosić słowo Boże. Na koniec przywołajmy słowa Autora, który „pragnie [...] jedynie pobudzić Czytelnika do osobistej refleksji nad przywołanymi kwestiami, zachęcać do szczegółowego studium zagadnień niedostatecznie rozwiniętych czy też nadmiernie uogólnionych” (s. 7).

Ks. Jan Twardy
Wiceprzewodniczący
Stowarzyszenia Homiletów Polskich

Ks. Tadeusz Lewandowski. *Odnowa kaznodziejstwa polskiego w twórczości homiletów wrocławskich XX wieku. Od teorii wymowy kościelnej do teologii kaznodziejstwa*. Toruń: Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika 2011 ss. 395. Scripta Theologica Thoruniensia. ISBN: 978-83-231-2718-5.

Książka ks. Tadeusza Lewandowskiego, będąca jego rozprawą habilitacyjną, prezentuje twórczość czterech homiletów wrocławskich: ks. Mariana Nassalskiego (1860-1942), bpa Władysława Krynickiego (1861-1928), bpa Władysława Mirskiego (1896-1950) i ks. Mariana Rzeszowskiego (1911-1982), w kontekście dokonujących się w XX wieku przemian w przepowiadaniu. Podjęty przez Autora problem jest szczególnie godny zainteresowania, gdyż przepowiadanie słowa Bożego ma niewątpliwy wpływ na kondycję duchową Kościoła.

Autor recenzowanej publikacji jest kapłanem diecezji wrocławskiej. Po obronie w 1983 r. pracy doktorskiej pt. *Recepcja mariologii II Soboru Watykańskiego w kaznodziejstwie polskim w latach 1965-1980* został zatrudniony jako wykładowca homiletyki w Wyższym Seminarium Duchownym we Wrocławku. Ponadto wykłady z homiletyki prowadził także w wyższych seminariach duchownych w Toruniu, w Kazi-